

FŐVÁROSI ÍTÉLŐTÁBLA

19.Pf.20.342/2014/4. szám

A Fővárosi Ítéltábla dr. Vásárhelyi János ügyvéd ügyintézője mellett a Dr. Vásárhelyi Ügyvédi Iroda (**felperesi jogi képviselő címe**) által képviselt felperes neve (**felperes címe**) felperesnek - a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (**alperes címe**) megbízásából dr. Kiss Albert ügyvéd ügyintézője mellett a Kiss Ügyvédi Iroda (**alperesi jogi képviselő címe**) által képviselt Magyar Állam alperes ellen szóbeli végrendelet érvényességének megállapítása, hagyatéki hitelezői igény iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 17.P.20.579/2011/53. sorszámu ítélete ellen az alperes által 54. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 27 000 (Huszonhétezer) forint általános forgalmi adót tartalmazó 127 000 (Egyszáz-huszonhétezer) forint fellebbezési költséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A felperes élettársa, **R-né F. É.** 2007. november 8-án elhunyt. Az özvegy örökhagyónak törvényes öröklésre jogosult rokona nem volt. A hagyatéki eljárásban a felperes bejelentette, hogy az örökhagyó állapota 2007. október 31-én 17 órakor hirtelen rosszabbodott, **K. F-né** és **B. E. E.** tanúk előtt a javára szóban végrendelkezett. Az alperes a szóbeli végrendeletet nem ismerte el érvényesnek. A közjegyző a hagyatékot, az örökhagyó **i.-i .../2.** helyrajzi számú házast, a **.../1.** helyrajzi számú beépítetlen ingatlanát, átutalási számlakövetelését és kamatait, az **...** forgalmi rendszámú **P.** típusú személygépkocsiját ideiglenes hatállyal törvényes öröklés jogcímen az alperesnek adta át és tájékoztatta a felperest figyelembe nem vett igényének perbeli érvényesítéséről.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróságnak a szóbeli végrendelet érvényességét megállapító 17.P.26.533/2008/16. sorszámu ítéletét az 1.Pf.21.444/2010/5. sorszámu végzésével hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. Iránymutatása szerint az elsőfokú bíróságnak elsődlegesen abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy a Ptk. 635. §-ának (1) bekezdésében írt feltételek együttesen teljesültek-e. A Ptk. 634. §-ában írt egyéb

érvényességi feltételek érdemben akkor vizsgálhatóak, ha a szóbeli végrendelet alakilag érvényesen létrejött. E feltételek együttes fennállásának a bizonyítása a perben a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése szerint a felperest terheli. Érvényes szóbeli végrendelete esetén annak megállapított tartalma alapján rendelkezhet a hagyaték teljes hatályú átadásáról a közjegyző.

A felperes a módosított keresetében elsődlegesen az élettársi vagyonszövetség alatt a saját megtakarításából vásárolt gépjárműre tulajdonjogát állította és megállapítani kérte (54. sorszám). Az ezt meghaladó hagyatéokra kérte az örökhagyó 2007. október 31-én tett szóbeli végrendelete érvényességének a megállapítását. A másodlagos kereseti kérelmében hagyatéki hitelezői igényként a Ptk. 677. §-a (1) bekezdésének a) és b) pontjai, a 678. §-a és a 679. §-ának (1) bekezdése alapján az alperes kötelezését kérte az örökhagyó eltemettetésére fordított 86 280 forint és 984 625 forint közüzemi költség megfizetésére.

Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a nyilvántartás szerint az örökhagyó volt a személygépkocsi tulajdonosa és üzemeltetője, a biztosításról kiállított igazolás szerint a díjfizető is, a felperes az állított ráfordítását nem igazolta. Nem volt megállapítható az sem, hogy az örökhagyó a nyilatkozat tételekor az életét fenyegető rendkívüli helyzetben volt, a fizikai, pszichikai állapota nem zárta ki írásbeli végrendelet tételének a lehetőségét. Vitatta azt is, hogy történt szóbeli végrendelet, az örökhagyó tanúk által felidézett kijelentése végrendeletnek minősül. A közüzemi költségeket az ingatlan használatával felmerültnak állította, azokat a költségeket okozó, a szolgáltatást igénybevevő felperesnek kell viselnie. A szóbeli végrendelet érvénytelensége esetére nem vitatta a temetési költségeket.

Az elsőfokú bíróság az ítéletében megállapította, hogy a **P.** típusú forgalmi rendszámú személygépjármű a felperes élettársi különvagyonára, így nem képezi a néhai **R-né F. É.** hagyatékát. Megállapította, hogy az örökhagyó által **I.-n** 2007. október 29-én tett szóbeli végrendelet érvényesen létrejött, tartalma szerint végrendeleti örökös a felperes az örökhagyó ingatlan és ingó vagyona tekintetében. A felperes illetékfeljegyzési joga folytán a le nem rótt eljárási illetéket az állam viseli. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 612 092 forint első, másodfokú és megismételt eljárási perkiöltséget.

Az elsőfokú bíróság az ítéletének indokolásában a Pp. 164. §-ának (1), a 163. §-ának (2), a Ptk. 685/A. §-a és az 578/G. §-ának (1) bekezdése felhívásával a felperes által kétséget kizáróan bizonyítottként megállapította, hogy a gépjármű vételárát a saját bankszámláján lévő pénzből biztosította és ő volt a gépjárműre kötött casco-biztosítás szerződője, az azzal kapcsolatos levelezés és számlaküldés címzettje. A forgalmi engedély, a törzskönyv, illetve a biztosítási iratok adataival szemben jelentőséget annak tulajdonított, hogy a vételár közös vagy különvagyonból származott-e. A bizonyítékok közül kiemelte a felperes lakcímet igazoló hatósági igazolványa által igazoltként azt, hogy annak kiállítása a gépjármű vételét követően történt. Az örökhagyó jogosítvánnyal nem rendelkezett. A **hitelintézet** 2007. április 18-án kiállított bankszámlakivonata szerint aznap az **gazdasági társaság** részére 7 000 EUR átutalása történt, közleményben **P.** feltüntetésével. A felperes élettársi különvagyonaként ezért a gépjármű nem tartozik az örökhagyó hagyatékába.

Az elsőfokú bíróság a Ptk. 635. §-ának (1) bekezdése és 634. §-a, valamint a PK 88. felhívásával, **B. E. E.** és **K. F-né** végrendeleti tanúk vallomása részletes értékelését követően, figyelemmel dr. **K. S.** háziorvos által kiállított beutaló és ellátási napló, a **S.** Város Kórház Rendelőintézetének Sebészeti kórlap adataira, megállapította a szóbeli végrendelet érvényességét. Úgy foglalt állást, hogy a néhai 2007. október 29-én az **i.-i** otthonában a két tanú együttes jelenlétében tett nyilatkozata a végakarata teljes terjedelemben való előadásának minősül. Szóbeli végrendeletet tett, teljes vagyonát, minden ingó- és ingatlan vagyonát a felperesre hagyta.

A Ptk. 634. §-a szerinti feltételek fennállását orvosszakértői bizonyítás keretében vizsgálta. Az orvosszakértői vélemény szerint a néhai 2007. október 29-től 31-ig a hasi műtét elvégzéséig lehetett írásbeli magánvégrendelet készítésére alkalmas állapotban. A kórházi körülmények, illetőleg állapotának fokozatos romlása a gondolatainak összeszedettségét jelentős mértékben nehezítette, de a más által elkészített végrendeletet megérthette és azt minden körülmények között alá is tudta írni. A műtétet követően a haláláig nem volt olyan állapotban, hogy bárminemű végrendeletet készíthessen. Közvetlen életveszélyes állapota a műtétet követően, illetve azt megelőzően alakult ki és ez az életveszélyes állapot november 8-ig tartó kórházi tartózkodása alatt folyamatosan fennállt.

Az elsőfokú bíróság az örökhagyót a kórházban ellátó dr. **I. I.**, dr. **A. Z.**, dr. **T. J. Gy.**, dr. **O. T. Á.** orvos tanúk részletesen ismertetett vallomása alapján a szóbeli végrendelet érvényességéről foglalt állást. Álláspontja szerint az, hogy október 30-án és 31-én beleegyező nyilatkozatokat írt alá, nem jelenti az örökhagyó írásbeli végrendelet tételére alkalmas állapotát. Az október 29-i kórházi felvételekor tisztában kellett lennie súlyos, életveszélyes állapotával, amely már a kórházi felvételekor magában hordozta elhalálozásának lehetőségét, az életét fenyegető rendkívüli helyzetben volt.

Az elsőfokú bíróság az elsődleges kereseti kérelem alapossága folytán a másodlagos kérelmet nem vizsgálta.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes nyújtott be fellebbezést, az első fokú ítélet megváltoztatását, annak megállapítását kérte, hogy a gépjármű a hagyatékhoz tartozik, a néhai szóbeli végrendelete 2007. október 29-én érvényesen nem jött létre. Az alperes szerint az elsőfokú bíróság, bár a szóbeli végrendelet körülményeit feltárta, a szükséges bizonyítékokat beszerezte, azonban azokról nyilvánvalóan téves következtetésre jutott. A nyilatkozat tételének az idején kell vizsgálni azt, hogy az örökhagyó a betegsége következtében életét fenyegető rendkívüli helyzetben volt. Az orvosszakértői vélemény szerint pedig október 29-ig, a kórházi felvételéig, így a nyilatkozattétel napján sem volt olyan állapotban, amely akadályozta volna őt bárminemű végrendelet elkészítésében. Az orvosi dokumentációkból is megállapíthatóan a kórházba kerülését megelőzően nem volt olyan körülmény, amely kizárta volna végrendelete tollba mondását. Arra vonatkozóan pedig a tanúk nem tettek vallomást, hogy a néhai kijelentette volna azt, hogy az elhangzottak az ő végrendelete. Az első fokú ítélet indokolásában felsoroltak, a néhait vizsgáló és ellátó orvosok mind kijelentették, hogy a műtélig olyan fizikai és pszichés állapotban volt, hogy írásbeli végrendeletet is tehetett volna. Az alperes nem fogadta el a gépjármű felperesi különvagyonai jellegét sem.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az első fokú ítélet helybenhagyását kérte. Érvei szerint számlakivonattal igazolta azt, hogy a személygépkocsit saját vagyonából vásárolta. Utalt arra, hogy az örökhagyónál október 29-én, a kórházba szállítását megelőzően hirtelen beállott állapotrosszabbodást az őt ellátó háziorvos életveszélyesnek minősítette. A kórházba szállítását követően pedig olyan gyógyszereket kapott, amellyel a kommunikáció és a nyilatkozattétel még éber állapotban is lehetetlen, az alkalmazott gégemetszésről és altatásról nem is beszélve. Az örökhagyónál az életveszélyes állapot a kórházba kerüléstől a műtétig fennállt. A szóbeli végrendelet törvényi feltételei megvalósultak, az örökhagyó kórházba kerülése után akadályok jelentkeztek bármilyen végrendelkezés előtt. A szakértői vélemény is azt állapította meg, hogy 2007. október 29-től életét fenyegető, rendkívüli helyzetben volt, írásbeli végrendeletet pedig csak jelentékeny nehézséggel tehetett volna. Azt a kórházi körülmények, a gondolatainak összeszedettségében jelentkező problémák is jelentősen nehezítették. A sebészeti osztályon fájdalomcsillapítót kapott, amely feltételezi, hogy nagy fájdalmakkal küzdött, amely szintén kizárhatja az írásbeli végrendelkezés lehetőségét. Dr. **O. T.** tanú nyilatkozata szerint pedig bizonyára kapott tudatállapotot befolyásoló gyógyszert. Otthonában két tanú jelenlétében tiszta tudattal egyértelműen végakaratot fogalmazott meg. Az, hogy az életét ekkor közvetlen veszély fenyegette, mutatja az is, hogy a kórházban elhunyt.

A fellebbezés nem alapos.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást ítélezése alapjául elfogadta, a bizonyítékok értékelésével és mérlegelésével, az elsőfokú bíróság abból levont jogkövetkeztetésével egyetértett. Az indokolását a fellebbezés érveire tekintettel egészítette ki a következőkkel.

Azt a perben az alperes nem tette vitássá, hogy a felperes az örökhagyóval élettársi kapcsolatban élt. A felperes a tárgyalás berekesztését megelőzően a kereseti kérelmét módosította, a hagyaték tárgyai közé felvett és ekként az alperesnek átadott gépjárműre saját szerzését állítva érvényesített tulajdoni igényt. Ez az igénye az érvényesítés módjára figyelemmel önállóan elbíráható volt, mégpedig a hagyatékhoz tartozás vitatása folytán a felperes szóbeli végrendeletre alapított öröklési igényét megelőzően.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 578/G. §-ának (1) bekezdésében szabályozott tulajdonszerzési mód a tulajdonszerzés speciális és önálló jogcíme, a közös tulajdon sajátos alakzata. A Legfelsőbb Bíróság a jogalkalmazás számára iránymutatásul elvi jelentőségű határozatként EBH2010. 2227. szám alatt közzétett eseti döntésben is kifejtette, hogy a régi Ptk. 578/G. §-ának (1) bekezdése törvényes vélelmet állít fel az élettársi kapcsolat tartama alatt keletkezett vagyonszaporulat közös szerzése mellett. A vélelemmel szemben bizonyítható a kizárólagos szerzés (BH.2013.217., Pfv.II.20.044/2011/4., Pfv.II.21.688/2012/7., Pfv.II.20.454/2002/8.).

A módosított kereseti kérelem alapján a felperes gépjárművel kapcsolatban önállóan érvényesített és érvényesíthető igényét az elsőfokú bíróság helyesen bírálta el akként, hogy ennek a vagyontárgynak a hagyatékhoz tartozásáról döntött. Nem vitásan a felperesnek kellett azt bizonyítani, hogy az örökhagyó nevében nyilvántartott gépjármű szerzése egészben a saját vagyona felhasználásával történt. Ennek bizonyítottsága esetén

pedig a gépjármű az ő tulajdona, nem része a hagyatéknek, mert az örökhagyó halálakor nem volt része annak a vagyontömegnek, amely az öröklés megnyíltával az örökösre átszáll.

Az elsőfokú bíróság a felperes tulajdonjogát a gépjárműre a bizonyítékok Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerinti helyes értékelésével állapította meg, e körben kifejtett indokait az ítélet tábla teljes egészében osztotta, az kiegészítést a fentieken túl nem igényelt.

Az ítélet tábla egyetértett a szóbeli végrendelet érvényessége kérdésében az elsőfokú bíróság által kifejtettekkel és azon alapuló érdemi döntésével is a következő indokok alapján.

Az örökhagyói végakarat nyilvánításának általános formája, az írásbeli - a köz- vagy magán - végrendelet mellett a szóbeli végrendelet kivételes vég-rendelkezési forma. Ebben a formában a végakarat csak akkor nyilvánítható ki érvényesen, ha a régi Ptk. 634. §-a szerinti feltételei (mikor) és a 635. §-a szerinti alaki kellékek (hogyan) a végrendelkezés idején együttesen - egyidejűleg és egymás mellett - hiánytalanul teljesülnek. E rendelkezések alkalmazása során a bírói gyakorlat számára irányadó a Legfelsőbb Bíróság PK 88. számú állásfoglalása.

A régi Ptk. 634. §-ában rögzített két feltételnek, a végrendelkező életét fenyegető rendkívüli helyzetnek és annak, hogy az örökhagyó más alakban végrendeletet alkotni nem, vagy csak jelentékeny nehézségek árán képes, valóságosan, objektíve kell megtennie. A rendkívüli helyzetben az írásbeli végrendelkezés jelentős nehézségét a bíróságnak az összes körülmény egybevetése alapján, elsősorban a végrendelkező tevékenysége képességét és az adott körülményeket vizsgálva kell elbírálnia.

Az orvosszakértői vélemény nem hagyhat kétséget aziránt, hogy a szóbeli végrendelkezés idején, az életét fenyegető helyzetben az örökhagyó írásbeli végrendeletet csak jelentékeny nehézséggel tehetett volna. A perbeli vélemény az örökhagyó október 29-i állapotának a megítélésében azonban nem kategorikus, a végrendelkezési képességéről feltételesen foglalt állást (lehetett olyan állapotban).

A kérdéses időpontban az örökhagyó állapotát dokumentáló orvosi iratok szerint az örökhagyó már két napja 38-39 fokos láza nem volt csillapítható, fájdalmai voltak, étvágytalan volt. Az augusztusi sebészeti beavatkozást követően az otthonában hirtelen fellépő rosszullétét előidéző állapotát dr. **I. I.** intenzív osztályvezető főorvos az élettel összeegyeztethetetlennek, a gyógyulás esélyét pedig minimálisnak ítélte. Dr. **T. J. Gy.** a felvételi állapota szakmailag súlyosnak, menthetetlennek, életveszélyesnek írta le, a fájdalmairól bizonyossággal nyilatkozott. Dr. **O. T. Á.** sebész már a kórházba szállításkor fennállónak tartotta az elhalálozás reális veszélyét.

A már több infarktuson átesett örökhagyót személyesen is jól ismerő háziorvosa, dr. **K. S.** vallomása szerint állapota súlyos volt, kórházi ellátást igényelt, erről az örökhagyót is tájékoztatta. Érezhette, hogy nagyon súlyos beteg, lázas és erőtlen volt. A kórházba menetele előtt nagyon legyengült állapotban volt, arra sem volt ereje, hogy a ruháit összeszedje. Nem volt lehetősége végrendelet alkotására.

Az életet fenyegető helyzet (a közvetlen életveszély fennállása) orvosi szakkérdés, a helyzet hirtelen, váratlan jellegét kifejező rendkívülisége azonban elsődlegesen jogi fogalom (BH1993. 302., BH1992. 762.). A per fenti adatai alapján az ítélőtábla is azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság az orvosszakértői véleménynek, mint a bizonyítékok egyikének a végrendekezés időpontjára vonatkozó tanúvallomásokkal történő együttes, a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerinti értékelésével, az összes körülmény egybevetése alapján megalapozottan jutott arra a következtetésre, az örökhagyó a szóbeli végrendelete tételkor a szubjektív megítélésétől függetlenül a valóságban is az életét közvetlenül veszélyeztető, fenyegető, hirtelen beállt, a közfelfogás szerint is rendkívüli helyzetben volt. Ekkor a konkrét fizikai- és pszichikai állapotában, tevékenységre képessége objektív hiányában írásbeli végrendeletet nem, vagy csak jelentékeny nehézséggel tehetett volna. A végrendekezés időpontjában, illetve nem sokkal később, a kórházi felvételét követően az örökhagyót ellátó orvosok tanúvallomásai mindezeket illetően nem hagynak kétséget.

A végrendekezést követően a műtétig eltelt, majd az azt követő időszak pedig a szóbeli végrendelet érvényességét nem érinti, mert az a régi Ptk. 651. §-ának (3) bekezdése értelmében csak akkor veszti hatályát, ha az örökhagyó a végrendekezés feltételéül szolgáló helyzet megszűnése után megszakítás nélkül legalább három hónapon át nehézség nélkül alkothatott volna más alakban végrendeletet.

A végrendekezés megfelel a régi Ptk. 635. §-ának (1) bekezdésében foglaltaknak is, a végrendekező két tanú együttes jelenlétében a tanúk által értett nyelven végakarátát egész terjedelemben szóval előadta, és ez alkalommal kijelentette, hogy szóbeli nyilatkozata az ő végrendelete.

A következetes joggyakorlat szerint az örökhagyónak tudatában kell lennie annak, hogy szóbeli végrendeletet tesz, a szándékának erre kell irányulnia, és kijelentésével ezt kell kifejeznie. Az ítélőtábla kiemeli a per adatai közül a végrendeleti tanúknak a közjegyző előtt a végrendekezéshez közeli időpontban tett vallomásait: „tudjak róla, hogy minden az **A-é**”, „**A-é** legyen minden”. Az örökhagyó az őt jól ismerő két tanú együttes jelenlétében tett nyilatkozatából és a megtételének a körülményeiből a nyilatkozat végrendeleti minősége, az örökhagyó szóbeli végrendekezésre irányuló szándéka kétséget kizáróan megállapítható. A végrendekező tudta, hogy a két tanú jelen van és előttük az életét közvetlenül fenyegető rendkívüli helyzetben azzal a szándékkal nyilatkozott, hogy a végrendelet tartalmáról együttesen és közvetlenül tőle szerezzenek tudomást. Az örökhagyó azt kívánta, hogy mindenét a felperes örökölje. Ez a nyilatkozat a végakarát teljes terjedelemben való előadásának minősül (PK. 88. e), BH1993. 302., BH1991. 473.).

Az ítélőtábla az alperes fellebbezését a Pp. 256/A. § (1) bekezdésének f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el. Az elsőfokú bíróság ítéletét lényegében saját helyes indokai alapján, a fellebbezési érvek miatt szükséges indokolásbeli kiegészítéssel a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A pereszes alperes a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján viseli a felperes jogi képviselőjével felmerült másodfokú perköltségét, azt az ítélőtábla a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (5)

bekezdése alapján, a 4/A. § (1) bekezdés szerint az általános forgalmi adó felszámításával határozta meg. Az alperes személyes illetékmentességére tekintettel a le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

D e b r e c e n, 2014. július 8.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Kocsis Ottília s.k. előadó bíró, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -